

VROUWEN TEGEN HET BESTAANDE GEZINSMODEL

Aan feministen wordt vaak verweten dat we tegen het gezin zijn. Alsof het nu niet meer mag, als geëmancipeerde vrouw, dat je kiest om samen te gaan wonen met een man en de kinderen die je samen beslist te hebben, en dat je dan ook huwt om die band in een soort kontrakt te beschermen. Natuurlijk bedoelen wij niet dat dat nu allemaal niet meer kan. Als wij het gezin aanvallen, is dat niet zomaar het gezin op zich, maar het opgedrongen gezinsmodel en de functie die dat gezin toebedeeld krijgt. De gehele maatschappij, om de redenen hierboven uitgelegd, dwingt vrouwen en mannen van te huwen en kinderen te hebben omdat het zo hoort, omdat het « altijd » zo geweest is, omdat het natuurlijk is, omdat ons wijsgeemaakt wordt dat we in het gezin pas echt gelukkig zullen zijn, omdat een andere keuze maatschappelijk niet echt aanvaard wordt, omdat het huwelijk en het gezin de voordeligste keuze is, enz. Het is tegen deze druk dat de vrouwenbeweging zich afzet. Omdat we maar al te goed weten dat het onderdrukkend is, de maatschappij op te delen in gezinnen i.p.v. ervan uit te gaan dat de maatschappij uit individuen bestaat. (zie II en III). Vrouwenonderdrukking is niet ontstaan met het huidige kerngezin, vrouwenonderdrukking is veel ouder dan het kapitalisme, ze is niet ontstaan met dat kapitalisme en ze zal ook niet vanzelf geheel verdwijnen met het verdwijnen van het kapitalisme (zie de « socialistische » landen). Het patriarchaat, de overheersing van de man of de familie-vader, bestaat al vele eeuwen en er zijn uiteenlopende theorieën over het ontstaan van deze overheersing.

TWEEDERANGSROL

Belangrijk nu is dat vrouwenonderdrukking in onze maatschappij onverbreekbaar verbonden is geraakt met de functie van de vrouw in het gezin. Patriarchaat en kapitalisme zijn zo in elkaar verweven geraakt dat ze niet meer van elkaar los te maken zijn, en deze dubbele onderdrukking van de vrouw wortelt in het gezin.

Het is door hun functie in het gezin dat vrouwen op maatschappelijk vlak een tweederangsrol spelen. Vrouwen die buitenshuis werken staan voor de zware opgave van een dubbele dagtaak : het werk enerzijds en het huishouden en de kinderen anderszijds (zie VII). Zelfs in progressieve kringen waar de opvatting veld wint dat, als beide partners buitenshuis werken, de huishoudelijke taken gedeeld moeten worden, blijft het vaak nog bij « een handje toesteken » van de man, terwijl de organisatie en de verantwoordelijkheid van het huishouden en de zorg voor de kinderen de taak van de vrouw blijven. Daardoor kan zij minder deel nemen aan het politieke en maatschappelijke leven, is ze weinig vertegenwoordigd in de beslissingsorganen die deze maatschappij organiseren. Voor vrouwen die niet buitenshuis werken, geldt dit nog meer. Ze blijven vaak noodgedwongen thuis en belanden zo in het traditionele gezinspatroon, waar ieder zijn taak heeft, maar waar maar één taak betaald wordt en de vrouw volledig financieel afhankelijk wordt van haar man. Deze financiële afhankelijkheid leidt tot onvrijheid. Omdat ze zelf geen werkkring heeft, niet deel neemt aan het maatschappelijk leven dat haar nog alleen via haar gezinsleden bereikt, geraakt ze maatschappelijk geïsoleerd. Hoewel ze in het gezin belangrijke maatschappelijke taken vervult, gebeurt dit op een individuele, private manier, aangezien het gezinsleven apart staat van het maatschappelijk leven. De takenverdeling man-werkt, vrouw-aan-de-haard is dus een onrechtvaardige takenverdeling. Bovendien is er geen echte economische noodzaak meer voor : ze wordt slechts in stand gehouden in naam van het kapitalistisch winstprincipes. Inderdaad, onze maatschappij is in feite rijk genoeg om de huishoudelijke arbeid te socialiseren : eten, kleren, kinderverzorging, kunnen door de gemeenschap voor iedereen gelijk verzekerd worden door bv. goedkope restaurants,

goede crèches, gemeenschappelijke wasplaatsen enz... Maar het kapitalisme staat deze evolutie in de weg omdat nu dat werk gratis gebeurt. Doordat vrouwen geen eigen bestaansmiddelen hebben, spelen ze ook dikwijls binnen het gezin een tweederangsrol. Zelfs als zij het gezinsbudget beheert en « de baas » is thuis, heeft haar economische (financiële) afhankelijkheid zijn weerslag op de persoonlijke relatie tussen man en vrouw. Dit wordt wel niet door iedereen onmiddellijk zo ervaren, maar uit zich dikwijls op allerlei manieren. Het gezin wordt wel voorgesteld als de plaats waar de vrouw haar taak vervult in ruil voor haar onderhoud, affektie en geborgenheid, maar door de financiële afhankelijkheid en het isolement is het helemaal niet altijd zo'n veilig nest, maar dikwijls een vergulde kooi waarin de vrouw gevangen zit. De relatie tussen man en vrouw hierin onttaardt dikwijls door gevoelens van jaloezie, wederzijds bezitsrecht van de echtgenoten op elkaar, angst om de ander te verliezen, onvrijheid, onmogelijkheid om weg te gaan als de relatie scheefloopt, gevoelens van minderwaardigheid en psychische ontreding bij gebrek aan een eigen doel in het leven, toestanden van emotionele chantage en mishandeling.

In krisistijd verscherpt deze gevangenschap zich nog. Enerzijds neemt het werk van de vrouw toe, anderzijds wordt haar afhankelijkheid van de man nog groter. Inderdaad, als het gezinsinkomen vermindert door de stijging van de levensduurte, de loonmatiging, werkloosheid van de man, enz..., kan dit verlies gedeeltelijk opgevangen worden door meer huishoudelijk werk (minder kant en klaar eten, meer zelf kleren maken, weer sokken stoppen in plaats van weg te gooien als ze wat versleten zijn, enz...). Ook bezuinigingen in de sociale sektor, bv. ziekenzorg, zorg voor bejaarden, verzwaren het werk van de vrouw die noodgedwongen de zorg voor behoeftige familieleden of burens mee op zich gaat nemen (zie VIII en IX). In krisistijd vinden vrouwen veel moeilijker een job dan mannen. Jonge vrouwen, ongeschoolde, maar ook universitair gediplomeerden, worden dikwijls bij voorbaat geweerd omdat er toch genoeg mannelijke kandidaten zijn voor een job, zodat niet meer de bekwaamheid doorslaggevend is, maar vaak bij de werknemer het argument gehanteerd wordt dat een jonge vrouw toch zal trouwen en veel meer afwezig zal zijn voor bevallingsverloven en ziekten van de kinderen, en zelfs als ze weinig afwezig is toch haar job niet zo ter harte zal nemen omdat de gezinslast haar zo zal opsorpen dat ze niet bereid zal zijn overuren te presteren of met haar gedachten meer bij haar huishouden zal zijn dan bij haar werk. Zo nemen jonge vrouwen vaak hun toevlucht tot een huwelijk als beste oplossing, bv. als ze thuis weg willen, in een poging om toch een minimum aan zelfstandigheid te verwerven. Oudere vrouwen die terug willen gaan werken, komen in krisistijd helemaal niet meer aan de slag. Men twijfelt eraan of ze nog wel zullen meekunnen op beroepsvlak of qua gezondheid, en een jonge mannelijke kandidaat moet men minder betalen.

GEZINSVRIENDELIJK IS VROUWONVRIENDELIJK

Zo zijn vrouwen de dupe van het gezinsideaal dat hen aanprezen wordt als belangrijkste lotsbestemming en levensvervulling. Daarom moeten we ons afzetten tegen een regeringsbeleid dat op allerlei subtiele manieren vrouwen wil terugduwen in dat gezin. De gezinsvriendelijke maatregelen zijn in wezen vrouwonvriendelijk. Afgezien van het feit dat we er ons tegen verzetten dat er gematigd moet worden door de gehele werkende bevolking — zij moet de schuld van de crisis niet dragen — willen we zeker niet dat er ingeleverd moet worden op de rug van de vrouwen. Want het gaat hier om veel meer dan om geld alleen, het gaat om ons recht op arbeid en onafhankelijkheid en we kunnen niet nemen dat de klok wordt teruggezet en het weinige wat er toch al bereikt was, terug afgepakt wordt.

Kitty (GROV)